

Úvodník:

Tak držíme malou soukromou tryznu. No my, co spolu chodíme ke Lvovi. I když už teď míň než kdysi. Není komu si postěžovat než vám, milí čtenáři, přátelé, spolupíšící. Zas nový slovník. A Texty v něm NEJSOU! Fuj! Končíme s českou literaturou. ;-) To jo!, ještě oplakávat nás budete, až skončíme. A navíc, není to tak tragické. Párkrát se tam naše jména mihnou.

Ale jinak je ten *Slovník českých literárních časopisů, periodických literárních sborníků a almanachů 1945 – 2000* povedenou knížkou a dlouho očekávanou. Tedy po obsahové stránce. Jinak fuj, Hoste, fuj Votobie! S tak mizerným tiskem jsem se už dlouho nasetkal. Kdyby byla nedotištěná písmenka, tak jsem ještě ochoten přimhouřit svá dioptrická očka, čočku akomodovat, doostřit a domyslet si. Ale když chybí celé kusy slov a řádků, tak to už je na pováženou. Navíc, přemýšlení pak víc bolí.

Ještě pořád mi to připadá neomluvitelné. A tak si pak připadám jako postava knih z magických realistů, která se sama sebe ptá tou starou otřelou otázkou: V čí prospěch? A nějak mne nenapadá nikdo vhodný, kdo by mohl potřebovat chybějící písmenka. Možná tak písmenkožrout. Jo, že čtenář? Blázníte, jarní slunce přece nesvítí tak silně. I když v některých redakcích...

Chtěl jsem se potajmu vrátit do knihkupectví a nepovedenou knihu vyměnit. Ale marně. Všichni mne tu znají a mé útlé tělo špatně kličkuje mezi regály.

To nám to jaro teda začalo moc hezky!

Pavel Kotrla

Vendryňský poetický magazin

Vojtěch Kučera, Kosmákova 21,
615 00 Brno - Židenice
adalbert.weles@centrum.cz
<http://www.weles.cz>

Obsah:

úvodník

Pavel Kotrla: __2

poezie

Kateřina Bolechová: *** __13

Jaroslav Mazáč: *** __14_15

Tomáš Vašut: *** __21

próza

Eric Framboise: Myslel jsem, že umírám,
ale byl to jen pláč __4_5

Jaroslav Přífoda: Halucinace __6_9

Martin Hansel: O studentovi zenu __9_11

překlad

Dan Markovič: Za milion let __11

comics

Michal Jareš: __16_17

rozhovor

Jakub Chrobák: Rozhovor s Miroslavem
Zelinským __19_20

z archivu

Mojmír Trávníček: „Lysty“
důvěrné __12_13

recenze

Pavel Kotrla: Šustí to papírem __22_23

Jakub Grombíf: Mistrův oddechový
čas __23_25

Klára Hájková: Z kapsáře __25_27

Erik Gilk: Vieweghova
Nesmrtelnost? __27_30

Andrea Lněničková: Melancholické
poznámky historikovy __30_31

Kontaktní adresy:

Pavel Kotrla
Bystřička 267

756 24

tel. (0657) 643 567

pkotrla@atlas.cz

Knihkupectví Malina

Dolní náměstí 344

755 01 Vsetín

tel. (0657) 619 531

knihkup@vsnet.cz

TEXTY, literární čtvrtletník, číslo 25, ročník VII.,
šéfredaktor: Pavel Kotrla, vydavatel: Knihkupectví Ma-
lina, redakce: Jiří Hrabal, Jakub Chrobák, René Kočík,
Dalibor Malina; registrace MK ČR E 13264, internetová
adresa: www.inext.cz/texty

MYSLEL JSEM, ŽE UMÍRÁM, ALE BYL TO JEN PLÁČ

Eric Framboise

Pavla, Ema a Lidka klečely a přehrabovaly se v jetelině, která tvořila na trávníku malý ostrov. Hledaly čtyřlístky. Hledaly a nenacházely, proto je Sika popichoval: „Hledáte zbytečně. Nemáte štěstí!“ A mezi prsty roztácel lístek jetele, který měl být čtyřlístkem, ve skutečnosti však byl nešikovně vytvořeným symbolem štěstí ze čtyř samostatných lístků. Díval jsem se na všechny v tom vlahém podvečeru, opíral se o své kolo, na které jsem byl trochu hrdý, protože mělo galusky. To nebývalo často vidět na malém městě, kde si kola nejvíc konkurovala s vozy taženými koňmi nebo kravami. Do roviny padal soumrak. Cítil jsem, že něco vrůstá mezi mne a Siku. Pozoroval jsem trojici děvčat ve žlutých tričkách a modrých trenýrkách na gumu, v letním oblečení toho léta, času spartakiády.

„Jedme se projet!“ vykřikl Sika a zvedal své červené sportovní kolo ze země.

„Já nejedu, je to blbost, není vidět,“ pípl jsem, ale jel jsem. A Sika už vedl trojici děvčat po vytlučené, úzké a ubité cestě se hřbetem asfaltu uprostřed. Přišlápl jsem a zařadil se těsně za Lidčino kolo. Lidka byla ze všech děvčat nejhezčí. Její tričko mělo nejsytější barvu, trenýrky jí dokonale slušely. Pohazovala vlasy svázanými do ohonu a úsměv z její tváře neodcházel. Zřejmě se jí radostně žilo. Mně už méně. I když jsem myslel na Lidku a měl před sebou její obraz plný šlapání a jakéhosi tření, něměl jsem klid. Pořád jsem, třebaš okrajově, myslel na mámu a tátu, na sestru a bratra. Na to, že nám všem pořád jako by něco chybělo a zároveň přebývalo. Jako bychom nedokázali stihnout všechno to, co bylo samozřejmě pro jiné, nebo byli někde napřed a nestačili trpělivě nalézt to, co je prospěšné, dobré a uklidňující. S tím vším jsem jako s rancem jel za Lidkou a vnímal přítom esíčka, která svým kolem začal Sika kreslit po zaprášené silnici. Holky za ním křičely: „Spadneš, neblázni, spadneš!“ Přál

jsem mu, aby spadl, ale jen tak, nebylo to usilovné přání, jinak by se určitě vyplnilo. Byl jsem zaujat Lidkou, představou jejích krásných zubů, a šerem, které se jí zlehka dotýkalo a zjemňovalo její obrysy. Něco se musí stát. Vyjede ze zatáčky auto? Všechny nás povalí, zraní a některé usmrtí. Bude následovat pohřeb se spoustou spolužáků, a ti, kteří přežijí už budou nenávratně částí této chvíle a tohoto velkého příběhu. Budou ho vyprávět svým dětem právě ve chvíli, kdy budou hodně daleko od možnosti zranění a usmrcení, kdy si budou v pohodě domova dopřávat jistoty maminčina hlasu. Jak jsem měl rád podobné chvíle!

Nestalo se však nic, přijeli jsme k osiřelému koupališti. Hladina bazénu se třpytila, jako by ji pokrývala bříška tisíců stříbrných rybek.

„Jdeme se koupat!“ vykřikl Sika a ve mně se zatajil dech v očekávání obrazu, který konečně dojde naplnění poté, co jsem ho tisíckrát před usnutím prožil. Svítivá holčičí nahota s kučeravým ochmýřením. Jak toto všechno funguje? Jak bude vypadat moje budoucí žena? Bude vůbec?

To, co mělo následovat, mělo být kouskem odpovědi na mé trápení. Ale to už stál Sika na žebříku vedoucím do bazénu, stál na něm tak, jak byl, oblečený v tričku a trenýrkách, sandály na nohou. Odhodlaně za výskotu děvčat sestupoval, voda už mu sahala po kolena, už po břicho, po krk. Zmizel na chvíli pod hladinou, aby se současně s obdivným hlasitým vydechnutím děvčat vynořil o pět metrů dál. Vystoupil z vody, oklepal se jako pes, stál a usmíval se. Rozhodl jsem se ten okamžik dívčího obdivu navrátit a s výkřikem „He!“ nebo „Ha!“ jsem zmizel pod vodou. Skočil jsem do bazénu, do tří vteřin mihotání a bublání, šumění a podivných zvuků. Vyplul jsem na hladinu a hledal obrysy té nejhezčí. Její silueta na pozadí obzoru, který už ukrýval slunce onoho dne, temněla a pomalu se ztrácela. Dlouho jsem stál na okraji bazénu a slyšitelně osychal. Nevím, kdy jsem si přešel oběma rukama přes mokré obličej a rozpoznal, že je zalit slzami.

HALUCINACE

Jaroslav Příhoda

***

Dnešní ráno bylo znát, že jaro již přichází nejen podle kalendáře. Toník nastavil vycházejícímu slunci své tělo. Cítil všechnu tu sílu paprsků. Věděl, že teď to dokáže. Zhluboka se nadýchl a vzlétl. Vystoupil do výše asi 10 metrů. Poté opsal ve vzduchu oblouk a vrátil se na místo, odkud vylétl. Pes Brok nervózně kňučel, dokud jeho pán nebyl zase u něj.

„Člověk může létat,“ řekl spokojeně důchodce Tonda a šel pomalu k domovu.

Zrovna uviděl souseda, jak nastupuje do auta. Rozběhl se k němu se slovy:

„Pepo, dokázal jsem to, letěl jsem.“

„Ahoj sousede, opravdu? Zajdi ke mě odpoledne do ordinace.“ Odpověděl soused, lékař na interně.

„Dobře, a v kolik?“

„Ve čtyři, hodí se?“

„Jo, budu tam.“

„Člověk může létat.“ Říkal si ranní letec již jen pro sebe, neboť jeho soused nastartoval auto a odjel do práce.

***

Odpoledne se Toník dostavil přesně na čas. Lékař jej nechal chvíli čekat a začal volat svým kolegům na psychiatrii:

„Tady doktor Švarc, je tam Ruda?“

„Ahoj, tady Josef, mohl bys za mnou přijít do ordinace? Víš, jak jsem ti ráno volal, ty halucinace mého souseda.“

„Tonda je starý mládenec a nemá co dělat. Je příliš mladý na důchod. Jako horník šel v pětapadesáti. Jeho nevýhodou je, že nemá žádné vážnější zdravotní problémy. Tedy alespoň fyzického rázu. Měl by si najít nějakou práci, nebo koníčky. Z nudy pak vymýšlí takové hlouposti.“

„Tak sebou vezmi i toho svého mladého kolegu, ale neprozradte, že jste z psychiatrie. Víš, jak na lidi působí, když je máme hned za blázna. Chci jen, abychom otestovali jeho stav.“

***

Doktor byl rád, že sestra již odešla, věděl své o zachovávaní lékařského tajemství na malém městě. Vyšel tedy sám do čekárny a uvedl svého souseda do ordinace se slovy:

„Měli by ještě přijít dva moji známí, bude je

to také zajímat.”

Za chvílku někdo zaklepal a ve dveřích se objevili dva muži v bílém. Josef začal:

„Rudo, to je ten můj soused.”

Pak doktor ukázal na nově příchozí:

„A toto je primář Krupička se svým kolegou.”

Tonda si s oběma lékaři potřásl rukou:

„Jsem Antonín Janeba.”

A hned spustil svoje oblíbené:

„Člověk může létat.”

„Jak jste k tomu dospěl?” Zeptal se mladý psychiatr.

„Už dlouho čtu různé knihy o ovládání mysli a duševna, myslím si, že ještě málo známe lidský možnosti.”

Začal zaujatě důchodce a hned pokračoval:

„A dneska ráno jsem to vyzkoušel.”

„Tak to mne zajímá, popiš nám dopodrobna, co se ráno událo.” Vyzval jej přátelským tónem internista.

Toník jen krátce zopakoval, jak se obloukem vznesl nad krajinou:

„To ranní slunce mi dodalo energii, jsem prostě cítil, že to dokážu.”

Protože však poznal, že mu vzdělaní pánové moc nevěří, namířil si to k oknu, které bylo díky odpolednímu slunci otevřené.

Lékaři však včas zareagovali a pevně jej chytli. V pádu z okna mu zabránili se slovy:

„Ano, my tomu věříme.”

Oba psychiatři jej nepřestávali držet a Josef rychle zavřel okno. Pak došel ke své skříňce s léky, ukázal na krabičku a Rudolf jen mlčky přikývl. Josef připravil injekci sedativ a rychle je vpravil překvapenému Toníkovi do žíly:

„Tak, to tě trošku uklidní.”

„Já jsem klidnej”, řekl Tonda mírně rozzlobeně nad zmařeným předvedením své dovednosti. Pak si však uvědomil převratnost svého objevu a opatrněji dodal:

„Já vim, musí to bejt pro vás šok, bude lepší, když se na to všichni líp připravíme.”

S tím lékaři souhlasili. Nejdřív začal psychiatr Rudolf:

„Pane...”

„Janeba.” Připomněl se Toník.

„Pane Janeba, co kdyby jste tady u nás třeba týden zůstal a mohl nám vše v klidu vysvětlit.”

„No, já nevím, mám doma psa a kytky.”

„Psa ti vyvenčí naše děti a kytky dojdu zalít já nebo žena,” uklidňoval ho Josef.

„Tak jo, vlastně mám celkem dost času a rád vám svůj objev dopodrobna popíšu.“

„Člověk musí hlavně chtít. A pak ta energie ze slunce.“

„Dobře, pane Janeba, ale měli byste taky odpočívat. Dneska se hezky prospíte a zítra můžeme začít.“

„Jo, máte pravdu,“ zívá právě přijatý pacient. Sedativa začala účinkovat.

***

Asi po dvou týdnech volá doktor Švarc na psychiatrii:

„Ahoj Rudo, tak jak se má náš pacient?“

Na druhém konci se ozve:

„Jeho stav je stabilizovaný. Halucinace ustoupily. Vydrží klidně ležet. Už jej nepřivazujeme. Zmírňujeme dávky sedativ. Od zítřka zkusím, aby si mohl dojít sám na záchod a potom menší procházky. Pod dozorem samozřejmě.“

„To rád slyším. Zajdu se na něj ve středu podívat. Měj se.“ Řekl internista a zavěsil.

***

Návštěva se ale zdařila až při sobotní službě:

„Tak ahoj, Toníku, jsi v pořádku? Brok už se nemůže dočkat svého pána. Počkej, jak bude zmlsaný. Děcka mu dávají samé dobroty.“

Pacient se posadí na posteli:

„Já vim, byla to ode mě blbost.“

„Kdybych byl doma sám, tak z toho také...“, doktor chtěl říct zcvoknu, ale rychle se opravil a řekl:

„...tak jsem z toho také vedle.“

A hned začal se svým nápadem:

„Pokud bys chtěl, v prádelně, tady v nemocnici by potřebovali pomocníka, aspoň na čtyři hodiny denně. Ty bys přišel na jiné myšlenky a nějaká koruna k důchodu by nebyla k zahazení, ne?“

„Budu o tom uvažovat.“

Hovor přerušila sestra, která přinesla pacientovy léky. Tonda ji přivítá slovy:

„Sestro Marto, vy mi vždycky zlepšíte náladu.“

„Ale, pane Janeba, primář mi taky říkal, že vždycky když mám službu tak je váš stav lepší, jak si to mám vysvětlit?“

„Jste prostě takový moje sluníčko.“

„Vidím, že překážím, nebudu vás rušit,“ vmísí se do hovoru Josef a chce jako odejít.

„Ale, pane doktore, stejně už musím za ji-

nejma a domluvte mu, už je to přeci jen starší pán.“ Řekla zjevně polichocená sestra a odešla.

„Já také půjdu, tak příští týden by tě mohli pustit domů, zaručil jsem se, že na tebe dohlédnu.“

„To je od tebe, Pepo, hezký, s tou prádelnou ti ještě dám vědět, ale spíš bych to bral.“

Oba muži se rozloučí.

***

Sotva lékař Šulc odešel, Tonda rychle spěchá na chodbu. Ví, že sestry teď budou asi půl hodiny na ženském oddělení. Na konci chodby je malý balkón a sestra Marta jej vždy na začátku své služby odemkne, aby tam mohla nerušeně kouřit. Primář Krupička je totiž jeden z mála doktorů, kteří kouření odsuzují i v praxi.

Pacient nikým nepozorován otevře balkónové dveře. Rozhlédne se po lesní krajině. Je zde krásně ticho. Pavilon psychiatrie, je postaven jako poslední ze všech oddělení a toto je jeho nejzadnější část. Toník na sebe nechá chvíli působit paprsky slunce. Pak vzlétne a v asi dvacetimetrovém kruhu oblétně lesní porost. Rychle se vrátí na balkón a spěchá do své postele.

O STUDENTOVI ZENU

Martin Hansel

Mladý student zenu seděl ve své cele a meditoval. Přesněji řečeno, oprošťoval se od svého dosavadního života. Do rukou bral každou svoji vzpomínku jako kus drnu právě vyrýpnutého ze země, pozoroval ji ze všech stran, od kořínků přes drobné kamínky uvízlé v hlíně až po zelené výhonky, a odhazoval ji do hluboké propasti, kde měla navždy zmizet. Vědomí, že ničí celý svůj život, jej naplňovalo zvláštním uspokojením, jakousi téměř škodolibou radostí podobnou stavu průměrného básníka, který se po letech odhodlá spálit sbírku nikdy nevydaných špatných básní.

Odpoledne sešel dolů z kopce, aby na trhu ve vsi nakoupil zeleninu. U stánku staré trhovkyně vybíral zelí, saláty a svazečky pórků a pokoušel se nevnímat neustálé babino žvanění. Nepřeslechl však, když ho pozvala na čaj. Už několik měsíců nepil nic jiného než studenou vodu. Věděl, že se čaje napít nesmí, protože by to byl zakázaný požitek, který by navíc narušil cyklus jeho meditací. Tou-

ha ho ale přemohla, proto zavrčel, že malý šálek by si dal.

Sedl si na podlahu malé verandy a prohlížel si neuměle načmárané kresby, rozvěšené po rákosových stěnách. Rozhrnul se závěs a na verandu vstoupila malá holka nesoucí podnos. Ztuhl. Srdce se mu rozbušilo a hlavou mu projel povel „Uteč!“. Vzápětí si uvědomil, že to neudělá, ani kdyby mu to nařídil jeho mistr, a že – a to byla hrozná myšlenka – je celé jeho úsilí o dokonalost v háji. Hned se ale začal chlácholit, že se přece ještě nic nestalo a že vůbec nic neznamena, když si prohlédne dívčiny drobné kotníky.

Nezůstalo však u kotníků. Od prstíků na nohách začal studentův pohled šplhat po tenkých lýtkách výš, k dlouhé šedé košili, která dívce spadala z ramen a zahalovala drobná prsa se špičatými bradavkami, úzký pas a ne zrovna široké boky. Pak si prohlížel jemné ruce, jak připravují čaj a občas prohrábnou dlouhé černé vlasy; nejvíc času však věnoval zkoumání její tváře. Měla uzounké obočí, spíš dvě tenké čáry nad hnědýma mandlovýma očima. Mezi hubenými tvářemi s výraznými lícními kostmi vystupoval špičatý nosík a pod ním se chvěly lehce pootevřené smyslné rty.

Studentovi se třásly ruce tak, že skoro nebyl schopen vzít si od holky nabídnutý šálek.

Čaj vypil rychleji, než bylo nutné, zvedl se, vzal zeleninu a mlčky odešel.

Druhý den ráno byl u mistra. Seděli spolu (tiše) asi hodinu. Pak mistr řekl: „Té holce je patnáct, neumí číst ani psát a ty kvůli ní zničíš vše, čeho jsi dosáhl. I kdybys ji už nikdy neviděl, budeš na ni myslet. To ale nesmíš. Myšlenku na ni musíš zničit stejně jako vše, co ti zůstalo ze vzpomínek na dobu, než jsi přišel ke mně. Zapomeneš na ni. Čtrnáct dní nevyjdeš ze své cely, nebudeš jíst a pít budeš jen tolik, abys neumřel. Pak se stav, uvidíme.“

Jak mistr řekl, tak student udělal. Seděl celé dny a noci s nohama zkříženýma a umrtvoval se. Snažil se přesvědčit vlastní tělo, že není. Bezvýsledně. Pořád na ni myslel.

Po dvou týdnech mu mistr řekl, že to nemá cenu, ať jde kam chce, mnichem už není a nebude. Student běžel do vsi a vpálil (bez pozdravu) rovnou do stánku staré baby. „Kde je?“ zeptal se. „Odjela k rodičům“ baba na to. „Kdy se vrátí?“ „Nevím, asi nikdy.“ „Kde bydlí její rodiče?“. Trhovkyni to přestalo

bavit a poslala studenta k šípku, víc že už mu neřekne.

Student nějaký čas bloudil po Číně a živil se jako ranhojič. Většinou však jenom žebal. Holku nenašel a jinou ženu nepoznal, ani nechtěl. Jednou v noci ho přepadli lupiči a ubodali ho.

DAN MARKVIČ

Narodil se v roce 1940 v Tallinnu. Jeho první specializací je biochemie, biofyzika, enzymologie. Od poloviny 70. let profesionální umělec, prózu začal psát v 80. letech. Od roku 1997 redaktor almanachu Periskop (<http://www.periscope.ru/>). Autor povídkových knih, románu Vis Vitalis.

Za milion let

(z povídkového cyklu *Nazdar, moucho!*)

Za milion let tady bude moře – a mnohem, mnohem tepleji... Jestli budou kapradiny? Kapradiny – to nevím... ale džungle budou plné ohlušujícího švitoření ptáků. Liány se pohupují, na nich opice. Trochu jiné, na kohosi podobné... ale ne tak drzé, drzé nesnáším. V stinné houštině se procházejí dravci, šavlozubí a zákeřní. Vedle nich s jistotou dupe a prodírá se... nebojí se – velikán. Že by slon? No, ano, superslon, nové pokolení... Najednou křoví zhoustlo, určitě je za ním řeka? Jistě, je to řeka, Oka se jmenuje, nažloutlá voda, kalná, s mihotáním rybek. Piraň? Asi, tedy... ale koušou. Prokousnou holínky? Ne, v holínkách to půjde... Za řekou je vyhořelá tráva, přízemní stromy. Duby? Možná duby, možná že baobaby, odsud není vidět. Jdi opatrně – je poledne, v trávě spí lvi... Ne, to nebudou oni... ale někdo velmi podobný, vzadu pouze hřívá, ale jinak holá hlava... Ale, to jsou supi – slétli se okolo mršiny... ve stínu, pod stromy a na větvích, lvi. A hele, domek... zahrada, v ní brambory, rajčata, okurky... dvoumetrové... Vůbec je všechno velmi velké, nať do pasu, tráva za domem nad hlavu. Rozhrneš ji – a je tam jemný bílý písek, voda... Moře... Žádné uragány, jenom trochu šplouchá, a tak den co den – a milion let pokoje. Stačí milion? Jistě že stačí...

Ale teď k domu... To už je ale příliš. Jsem prostě už bez sil... Sedám si na schody. Hlavatý mravenec běhá, pobíhá. Že by termit? Ne, reza-tec... Co bude dál? Brambory okopávat, rajčata zalévat?...

z ruštiny -pak-

„LYSTY“ DŮVĚRNÉ

Z pravěku svého úřadování mi zbyla pře-
hršle dopisů, které jsem kdysi (1953-1954)
nějak podloudně vyřídil, aby petenti ne-
měli důvod k dalším podáním, ale písemnosti jsem
raději stopil. V úředních šanonech by se tehdy
mohly stát archiválii velmi nebezpečnou - kdy-
by totiž se jimi někdo chtěl zabývat regulérně,
to jest podle regulí socialistických institucí, zkou-
majících především kádrový profil žadatele
a podatelů-obtěžovatelů. Když jsem teď do-
spěl do stadia, v němž je nezbytností děláni
pořádku“, vypadly odněkud i tyto fosilie pade-
sát let staré, v mnohém pro svou dobu sym-
ptomatické. Rozhodně nepatří do koutku hu-
moru, i když mohou vzbuzovat smích či úsmě-
šek. Nemylme se: jejich melodie, to je clamor
tenebrarum, volání temnot, které nejsou ni-
kdy rozptýleny nadobro a jejich residua v lid-
ských srdcích mohou kdykoliv způsobit no-
vou infekci. Snad mohou tyto ukázky, v nichž
jsem změnil pouze jména, posloužit jako dáv-
ka preventivního séra.

Pokračování příště?

1

Píšu vám abyste konečné už udělaly jed-
nú pořádek s tú sviňú Kurtinem Aloisem číslo
67 co sa vysmívá pracujícimu lidu jak sú šeci
hlupí a okrádá stát o důchod invalidní ač koliv
by mohl dělat jak druzí dělá hovno a chláme sa
z dělníků. Ten důchod invalid'ní mu nepatří dyc-
ky byl lenoch a práce sa štítil pošlete ho znova
na kontrolní prohlídku ale k jiném Dochtovi
né k tomu S. teho má dobře podplaceného že
je slepí žebrák na oči a nevidí to není Pravda na
sviňárny má oči dobré aj s tú Václavíkovú Annú
číslo 31 to je druhá taká na tú byste si měli
také posvítit na co tam sedíte uředníci a toť
také svině nevydíte. Dělat' že nemože ale mňa
bije aji děcka koruny ně nedá leží si na otoma-
ně a řečce sa sviňa. Dyš s tým nic neuděláte
já už vím gde sa obrátit však Vás má také
podplacené jistě říkal že na něho nikdo nemo-
že dyš je na plúca ale hovno Vaša Kurtinová
Aloisie manželka. Dybyste ho poslali do dolú
alebo do kriminálu naučil by sa budovat lidově
demokratickou republiku.

2

Věc: Odvolání

Vážení úředníci Důchodového zabezpečení!
Podle poučení sa odvolávám proti. Důchodu, coste mi no vzali. Šak já vím kdo za tím chdí. To Marušák Karel Předseda a Lojza Šenkář Tajemník Ti alkoholycy co mají červené nose jak moráci. Od Alkoholu:. Majú řitě holé, nikdy sa poctivo neživily, a teď sú Páni, s flintičkú na Zajíce. Ale Strana sa uznésla takých Kurev sa zbaviť toš sa snažte. S čeho já mám žít. Nenarovná sa ruky zedříté Hlava ňa bolí ustavičně furt v ní cosi léce, nohy chdíť nechcú. Pán dochtor Studlík sa divil, dože mohl Důchod zebrať, dyž mám p1úca pryč kašlu krev, a stře va sem mjél zauzlované. Má to šecker zapsané, optajte sa ho. To mi možete poslat provaz, dyž mi Důchod nedáte, ať sa možu objesit, ale teho Tajemníka Kurvu povjesit prv. Nevyhovítei tomuto Odvolání, poženu to víš. Míru zdar! Šabata Václav.

Mojmír Trávníček

KATEŘINA BOLECHOVÁ

V úplňku

A měsíc vyl
na kočky psy vlky
a všechny ty
co se vraceli
z hospod a odpoledních směn

xxx

Stál opřený o zastávkový řád,
byl ve věku opadávajícího dětství
„Dovolíte,“ řekla jsem,
abych se mohla podívat do řádu
„Nóó jóó,“ bafnul brejlema
a myslel si o mně ten kosočtverec
s čárkou uprostřed
co bejvá namalovanej na zdi

Ještě

Ještě si pamatuji ten smích
ale ta tvář se mi pomalu ztrácí
ve dnech
které se pokládají jako
domino
Třeba je to jen zvyk
naučit se žít bez někoho
naučit se žít...
Možná je to jen zvyk
stejně jako ráno vstát
a jít si vyčistit zuby

JAROSLAV MAZÁČ

Novinka

Rychlík Vindobona
dopravuje na kočárku
slona
Moudří sloni
Choboty
Průvodčí a roboti

* * *

Jedna malá slonice
vypravuje v ucho slonu
jak se choval v Chebu Valdštejn
při vojvodském skonu

* * *

Jedou na popravu
podívat se
Kterou?
Tu, již roky rozdmýchají
novou érou

Víno v olovu

Caligulu
otrávil
urputný purpur
cíp závěsu
v poháru z olova

Otroci
pod tógou
pod bundu
víno ze stolů
po věky pro ženy kradou

zbývají dnes
žaberní kvarky
Bezpohlavní škvarky
a mastná vůně růží

Nový svět jiskří tam
kde betatron se úží
v tlamaté ústí

Pustí mě císařská stráž?
Pustí?

***

Už zase k podzimu
a větve rmutné
Píseň u ohně končí
jako když utne

Už zase k podzimu
Podzim se vrší
Roztržit zase pomínu
suchý trup sršní

Trny se oblí obzory
i masné hroudy
Strniště deště
sklízejí zhloubi

Za léta vichrem vyrvaný strom
peče chleby
Listí a plameny a savé škleby

S – kloněná zkumavka

Vulkánky
dešťů
bahna a krup
Lup
neváhy genomu
kosmického stříhu

po souhvězdí Lva
Dva stačili
stačí
Z vyboulené buňky
vytáhla pipeta
pírko stračí

Rembrandtovi Dva filozofové

Jenom dva
Jednomu svit
Druhý temný
knihou opřádán
naslouchá
První svítí
žít

a znehybnit chvat
Zimní temné lesy
dodaleka hřát

- TY, HELE, KDE JE TEN FOUSATEJ CHLAP ?
- MÝSLÍŠ JAKO UMBERTA ?
- NO... MĚL DNESKA MLUVIT O POSTDEKONSTRUKTIVISMU.
- ČLOVĚČE, VON ODJEL...

- HELE, VRATĚ LASKAVĚ TEN HRNEK ... A KAM ODJEL?
- MÝSLÍM, ŽE DO SLOVINSKA..
- COŽE? TEN MIZERA, TAKHLE NAŠ TADY NECHA'... VRATĚ SAKRA TEN HRNEK ZPÁTKY

- TAK... SPOKOJENEJ ?
- JO... TEN UMBERTO MĚ ALE NAŠTVAL ... TAKHLE NAŠ TADY NECHAT...
- NEDA'ME TAM NĚKOHU JINÍHO TADY VEDLE SE MOTA' NĚJAKÉ ZVÍŘE... TOHO SI NIKDO NEVŠIMNE.
- KDYŽ MÝSLÍŠ...

- A MAŠ TO... TY VOLE, TA MRCHA SEŽRALA HRNEK! JA' VĚDĚL, ŽE BUDOU PROBLÉMY.

POKRAČOVÁNÍ PŘÍŠTĚ 16

ROZHOVOR S MIROSLAVEM ZELINSKÝM

Ve středu 24. dubna odvysílal ČRo Ostrava 30. díl tvého literárního pořadu Vikýř. Ty sám jej uvádíš jako svého druhu literární časopis, proto bych se tě rád zeptal: Jaké výhody vidíš v možnosti vytvářet literární časopis v rámci veřejnoprávního rozhlasového média, a – pokud existují – jaké jsou nevýhody takového počínu?

Nejprve mi dovolu, abych přece jen Vikýř představil trochu blíže. Je to legitimní literární časopis se všemi rubrikami, beletrií básnickou i prozaickou, rozhovory, fejetony, jazykovými „vikýřky“, recenzemi aktuálně vycházejících knih. Má jen tu zvláštnost, že je vysílán na vlnách Českého rozhlasu Ostrava (každou středu od 18. hod). Místo obrazového ilustračního doprovodu pouštím hudbu, a to především takovou, jakou mám rád já. A teď k Tvé otázce. Výhody jsou jednoznačné: je to jen „můj“ časopis, v tom slova smyslu, že si jej dělám podle svého gusta. Zvu si lidi, kteří mě opravdu zajímají, vybírám si literaturu blízkou mému srdci, a protože se, možná neskromně, nepovažuji za člověka omezeného, jsem přesvědčen, že trochu naplňuji i klauzuli veřejnoprávnosti. Také počet posluchačů je pravděpodobně vyšší než náklady tištěných periodik. Nevýhodou, jako u každého elektronického média, je zánik v čase. V okamžiku, kdy dozní závěrečná znělka, skončilo i číslo každého časopisu. Některé příspěvky jsou sice natočené předem, ale moderuji naživo, také recenzenti a další hosté chodí přímo do studia. Vikýř jako jedinečný tvar prostě vyprchá každou středu úderem 18.45.

Mluvil jsi o větším počtu posluchačů. V tom s Tebou souhlasím. Jak si vysvětluješ, že Český rozhlas jako veřejnoprávní rádio neprohrál svou „válku o posluchače“ s komerčními rádii? Myslíš, že je to jinou skupinou lidí, kteří rádio poslouchají, nebo když už si někdo k rádiu sedne, očekává od něj jiný typ informace? Ptám se také proto, že, jak vím, Tvoje aktivita v rozhlase Vikýřem nekončí.

Nerad bych situaci poslechového veřejnoprávního rozhlasu komentoval sportovní

terminologií, tedy slovy jako prohrál, zvítězil, apod. Veřejnoprávní média tady z podstaty věci nejsou od toho, aby naháněla posluchače, příp. diváky. Musí plnit funkce, které komerční média, zase z podstaty věci, v popisu práce nemají: vzdělávací, prostor pro menšiny, informace z kultury atd. Fakt, že se naši šéfové z počtu zájemců musejí zpovídat „svým“ mediálním radám, které je zpětně do zvyšování lapených „duší“ nutí, považuji za nepochopení věci povahou až skandální. Poslouchá-li Český rozhlas Ostrava něco přes 30 000 posluchačů, pak to považuji za číslo prozatím dostačující. Jsme poměrně náročné veřejnoprávní médium s dobrým zpravodajstvím, politickou, ekonomickou i kulturní publicistikou, (s prominutím za sebe prezentací) literaturou, zábavnou složkou a poslouchatelnou hudbou, neopomíjíme polskou menšinu, posluchače dechovky, seniory. V tomto smyslu fandím našim posluchačům a gratuluji jim k jejich volbě. A vše by mohlo být ještě lepší, kdybychom vyhráli válku s Prahou a prodloužili naše vysílání přes 19 hodinu. Umím si představit moc krásná noční vysílání...

Zastavme se na chvíli u zpravodajství a publicistiky. Nepocituješ nedostatek času? Mně se totiž zdá, že frekvence slov a vět, které mají být vyřčeny v určitém časovém úseku, se rapidně zvyšuje a téměř už atakuje mez srozumitelnosti, což je asi nejvýraznější u komerčních rádií a bohužel se tento trend projevuje i v Radiojournálu. Oproti tomu zpravodajství na Vltavě se zase vleče, až se skoro chce říci, že se nehýbe. Vnímáš to jako problém?

Určitě, je jen otázkou, a já si nejsem jist, zda vůbec má řešení, jestli existuje objektivně nastavitelná míra informační kadence. Myslím tím, kdy je vůbec možné pracovat s audiální informací jinak než jako s těkavým plynem. Vždyť, sakra, i ten parfém na ženské vydrží déle než promluvené slovo na rádiových vlnách! Ale nejsem si zároveň jist, že by se s tím mělo smířovat. Pak je ovšem třeba přísně strukturovat a rozlišovat mezi povahou informace. I tady nám může pomoci starý dobrý český strukturalismus a jeho teorie estetické hodnoty. Jinými slovy: má asi oprávnění nahrávat si recitaci

poezie nebo rozhlasovou hru, zpravodajství a publicistiku konzumujeme jako rohlík u snídani. Po hodině už nevíme, co jsme jedli. O to je práce rozhlasových novinářů náročnější a více psychicky destruktivní. Jsem přesvědčen o tom, že by ji člověk neměl, při plném nasazení, vykonávat déle než, řekněme, pět let (asi je to vysoce individuální). Míra jeho opotřebování či projevy syndromu burn out (vyhoření) jsou funkcí času. Dá se tomu zabránit, ovšem ne v ekonomických podmínkách tohoto veřejnoprávního média. Třeba obdobou univerzitních „sabatiklů“, tedy tvůrčích dovolených, kdy člověk dejme tomu půl roku nepracuje, ale za stejnou měsíční mzdu se dovzdělává, čte si, přemýšlí. Kvalitativní efekt se musí nutně dostavit a osvědčený přednosta takové instituce by právě toto měl mít na paměti.

Na závěr mi dovol otázku literární, ale i osobní. Pavel Kotrla se Tě před pěti lety ptal, jak vnímáš postavení malých časopisů v literárním životě. Já se Tě ptám dnes: Podržely si Texty dnes své opodstatnění (ať už jako regionální časopis, nebo jako ona, před pěti lety zmiňovaná, hospoda)?

Přiznám se, že se mi příliš nechce vás chválit. Vypadalo by to servilně a to nepotřebujete. Texty tady jsou už nějakou dobu a prokázaly, že tu jsou oprávněně, ba co víc, že trh s literárními časopisy by dnes už bez vás byl chudší nejen o jeden originální formát, ale především o jeden podstatný hlas. Přeji vše dobré do dalších mnoha let a děkuji za nemalý prostor pro mou osobu a především médium, které zastupuji.

Děkuji za rozhovor

Jakub Chrobák

2 aluze

Revue pro literaturu, filozofii a jiné

*Adresa redakce:
Křížkovského 10, PS 207,
771 08 Olomouc
e-mail: aluze@centrum.cz
tel.: 068/563 11 59*

*poezie / próza / vzpomínky
rozhovor / studie / recenze
glosy / archiválie
<http://aluze.hyperlink.cz>*

TOMÁŠ VAŠUT

Narozeniny

Je teplý říjen,
milé babí léto,
třpytí se Bečva,
v horách listí zlátne...
V Holešovicích
sedím na zastávce,
snáší se večer,
letos po třicáté,
a zase budu
o den – o rok starší.

Čekám tu na vlak
s pěti vagony,
až jako před lety
k domovu pojede
a táhle zapíská...
Dnes dětství odváží,
zvolna se rozplyne
dým v naší zahradě.

Tak rok co rok
se navracíme k sobě:
nejdříve třicetkrát
a dnes jen dvakrát mladší...
Stárnu? – Ty mládneš!
A budu zase brzy
blízko Tebe,
tak jako tenkrát
pod říjnovým nebem.

6. XI. 01

Svátky jara v Bukurešti

V neděli večer
sedmého dne Martišoru
přestalo pršet,
tak se dívám dolů
s kapitánského můstku:

vrabci spí, psi se probouzejí,
v přístavu Norilor,
se vším jsou hotovi.
A na korábech vlaje
antén promoklé ráhnoví.

7. III. 00 – 10. XI. 01

ŠUSTÍ TO PAPIREM

Nic neponechalo nakladatelství Hynek při přípravě nové knihy **Michala Ajvaze Zlatý věk** náhodě, a tak dokonce zlatá je barva záložky i barva kapitálku. Růžová předsádka pak koresponduje s motivem použitým na obálce.

Nová Ajvazova kniha navazuje na linii próz předchozích. Pokud zaměříme pozornost na autorský styl, tak nepřináší pro čtenáře výraznější překvapení. Samozřejmě, nová próza nabízí nový příběh odehrávající se v novém prostředí, ale přesto vstupujeme do jaksi důvěrně známého světa, jehož zrod byl patrný nejenom v autorově prozaické prvotině „Návrat starého varana“ a knihách pozdějších, ale už i v básnickém debutu „Vražda v hotelu Intercontinental“. Je to sice příjemné, na druhou stranu již v leccems předvídatelné. Na záložce knihy je zmíněno, že „Zlatý věk“ uzavírá první etapu Ajvazova tvůrčího období. Hypoteticky je tak otevřena možnost k zahájení etapy druhé. Uvidíme, kam povedou autorovy kroky. Jistá změna by neškodila.

Retrospektivním vyprávěním jsme přeneseni na Poslední ostrov, místo které leží někde stranou obvyklých námořních tras a kde se civilizační vývoj ubírá svým, pro nás poněkud neočekávaným, směrem. Ostrov postupně absorboval předchozí vlny dobyvatelů a z původních kultur zůstaly pouze torza velmi vzdálená svému původu. V místech, kde obyčejně očekáváme upevňování obecných hodnot a zásad, dochází ke zborcení vazeb a k vytvoření zcela nových, neočekávaných. Podobně jako sami obyvatelé se vzpouzí přijmout stálý jazyk, i ostrov na kterém žijí odmítá stálé jméno, označení. Vše je ve znamení změny, metamorfózy, vzniku a zániku zároveň.

Ponechme stranou základní příběh, neboť ten v knize není nejdůležitější a povšimněme si pouze jednoho důležitého detailu, a to ostrovní Knihy. Je to kniha labyrint, plná nečekaných odboček a souvislostí. Módně by se dala označit za hypertext v tom nejlepší smyslu. Při jejím popisu a při četbě úryvků z ní si nelze nevzpomenut na slavnou Borgesovu povídku Babylonská knihovna. Avšak tam, kde argentinský spisovatel potřeboval knihovnu, si autor vystačí s knihou jedinou, snad do nekonečna se vrstvicí. Jako by autor popisem této knihy odhaloval svůj vlastní tvůrčí přístup.

Ajvazova kniha šustí papírem, doslovně i v textu. Proč to zapírat. Není to však výtka, ale pouhé konstatování. Někdo tento druh literatury rád nemá a vytýká ji nedostatek reality, jiný ano. Osobně se řadím k té druhé skupině.

Pavel Kotrla

ĎÁBELSKÁ OMÁČKA – ALE CO JEŠTĚ?

Natočit celovečerní film právě o Jaromíru Nohavicovi je nepochybně záležitost dosti ožehavá i pro režiséra, který si získal svými předchozími filmy v intelektuálních kruzích slušné renomé. Každý z Nohavicových posluchačů v něm totiž vidí něco jiného. Která píseň vlastně vyjadřuje Nohavicu nejpřesněji – *Když mě brali za vojáka* nebo *Litanie na konci století*, *Na stadionu tisíce pičí* anebo spíš *Darmoděj*? V Nohavicově životopise bychom našli pasáže, k nimž je dost těžko zaujmout vyhraněný postoj, ať už máme na mysli období jeho potíží s alkoholem či nařčení ze spolupráce s StB. Dvojsečná je i sama postava introvertního písničkáře, který dokáže vyprodat stadiony a jehož drásavě upřímné zpovědi zaplňují rozhlasové vlny po boku syntetických hitů. Režisér Petr Zelenka přišel ve filmu *Rok ďábla* se svým vlastním a značně nepietním pohledem na Nohavicu (ostatně svým vystupováním s folklorně-bigbitovou skupinou Čechomor si Nohavica o podobné reakce přímo řekl: vzpomeňme, jaký rozruch vyvolala kdysi elektrifikace Boba Dylana), ačkoli v něm využívá četné dokumentární postupy. Režisérova typická záliba v mystifikacích zde ovšem poněkud selhává – jakžtakž erudovaný divák (a jiný na tento film sotva půjde) dokáže záhy rozlišit skutečné události od autorských smyšlenek.

Zatímco záběry z koncertů jsou až nečekaně silnou stránkou *Roku ďábla*, fiktivní rovina doplácí na příliš ambiciózní koncepci, která jen těžko může držet pohromadě: vypráví se tu o kultu hvězd, mediálním překrucování skutečnosti, destruktivnosti vztahů, nesnadném uchování identity, potřebě víry atd., to všechno za půldruhé hodiny a navíc je potřeba diváka ještě semtam rozesmát. Zelenka opět potvrdil, že filmařské řemeslo bezesporu ovládá, film obsahuje některé velmi vydařené

momenty, jako je záběr horské krajiny monumentálně rozezněné elektrickou kytarou. Ocenit lze přesvědčivé herecké výkony jednotlivých muzikantů, zejména ve scéně sporu o Nohavicovo spodní prádlo (svědčí o tom i fakt, že epizoda utkvěla prakticky všem recenzentům). Bohužel, Zelenka jako ve svých předchozích filmech i tady podlehl pokušení spojit odlehčený komediální příběh s podivnou mystikou, jaká je dnes bůhvíproč v módě. Už je to vážně únavné, jak se naše extrémně materialistická společnost svátečně skrývá před svým všednodenním racionalistem do náruče nejpokleslejších kultů a pavěd a stohy časopisů typu *Astro* tak zanechávají otisk i v uměleckých dílech ambicioznějšího ražení. Zelenkova snaha produkovat absurdní černý humor je chvílemi poněkud chtěná – snad nejabsurdněji z celého filmu nakonec působí scéna převzatá z konkrétní reality, když čerstvě vyléčený alkoholik při jízdě na koncert míjí na silnici všudypřítomné obrovské, hyperrealisticky svůdné reklamy na alkohol.

Vší té prapodivné instantní mystiky a řeči o andělech a ďáblech je skutečně přespříliš, ale bylo by asi naivní chtít po Zelenkovi, aby překročil svůj stín (totéž se týká urputně světoběžnického nátěru filmu, který místy připomene *Knoflíkáře* i *Samotáře* více, než by u jednoho z našich nejkreativnějších filmařů bylo zdrávo). Režisérova scénaristická praxe nakonec převálcuje všechno ostatní – podle poučky o pušce v prvním jednání a výstřelu v posledním i tady celkem snadno odhalíme připravovanou pointu o samovznícení jedné z postav, která však působí dosti násilným dojmem, jako by měla naplnit jakési předem dané schéma. Mnohé nápady, které mají dost síly obstát samy o sobě (píseň *Lásko, voníš deštěm* zpívaná transvestitou, útěky šamanů do měsíční krajiny severočeských velkolomů místo na poušť, houslista nahrazující ve výtahu reprodukovanou hudbu) jsou za každou cenu rozvíjeny a dovysvětlovány, až ztrácí většinu svého počátečního kouzla. Celkový pocit z filmu pro mne nejlépe ilustruje scéna, kdy Nohavica s kapelou hraje zhudebnění Bezručovy *Tak málo mám krve*. Skladba, která v podání zpěváka s kytarou brala za srdce, je tady utopena v jednorozměrně hlučícím šramlu. Divák je z *Roku ďábla* natolik zahlcen vnějšími efekty, že celkový dojem z filmu je podobný jako z pokrmů, které se honosí sub-

stantivem „dábelský“ – také zde velkorysá dávka koření především zakrývá chudobu základních ingrediencí. Vznikl tak film, který je v kontextu současné české tvorby nepochybně nadprůměrný, jak profesionalitou jednotlivých složek, tak i upřímnou snahou cosi řešit a jít do hloubky. Bohužel, až příliš se tu vnucuje známé přísloví o slepých a jednookém.

(Rok ďábla, český film, režie Petr Zelenka, rok výroby 2002)

Jakub Grombří

Z KAPSÁŘE

Počátkem roku 2002 vydalo občanské sdružení Loreta sbírku prózy a poezie s názvem „**Z kapsáře**“ v nákladu 1000 ks. Tato sedmdesáti dvou stránková brožura nám nabízí dvaadvacet autorů. O nich samotných se z ní nedozvídáme nic bližšího a proto může mnohý čtenář zapochybovat o úrovni obsažené tvorby. Vstupujeme tedy na „neprobádanou půdu“. Přesto věnovat se podrobně každému autoru a jistě jeho osobitému rukopisu, by přineslo materiálu na novou knihu o sbírce samotné. Dovolím si proto pojmout svůj pohled na sbírku z komplexnějšího hlediska.

V první řadě je třeba konstatovat, že sbírka nepředstavuje práce týkající se jednoho ústředního tématu, ale objevuje se jich tu hned několik. V poezii, svým rozsahem převažující, nacházíme kupříkladu motiv přírodní, jehož doplňuje motiv milostný a s nimi velmi půvabná báseň „Lípa srdčitá“ Martina Zborníka, kdy dívka pro nenaplněnost své touhy, pro obraz srdce v koruně lípy, pojmenovává ji srdčitá. Tato báseň není ve svém milostném rozechvění osamělá. Rovněž si s tímto motivem zdatně pohrává Miroslav Janků v „Setkání ve stepi“. Kateřina Bolechová se ve „Víš“ dokonce již lehce dotýká erotiky, což i Alexandr Bobrovič v „Byli jsme tam nastokrát“ a v „Absolutní“. Bohužel jeho verše nezní tak přesvědčivě, chybí jim opravdovost prožitku. Tím se dostávám i k dalšímu lyrikovvi Robertu Čapkovi. Jeho básně se přísně rýmují, na mnoha místech až strojeně a v jednom momentu si vypomáhá i výrazem nazývaným „básnickou licencí“; cituji: „...pak už zase musí pryč/... líbla mě na oblič.“ Dále používá nespisovnou mluvu, která

poezii vtiskla civilnější výraz. Snad i díky tomu jeho básně dýchají příjemnou atmosférou všedního života.

Ani Olga Dobrovolná nezůstává nijak vzdálena zajímavým básnickým obrazům. Z jejích veršů na nás vzhlížejí hvězdy, sžírají nás paprsky a světlo. Nicméně v nich nepřináší žádnou větší hloubku, skládá své vize jako střípky, na něž je radost pohledět, ale nenutí nás zamyslet se.

Většina dílek, nejen těch citovaných, nese podivnou melancholickou náladu a sklíčenost. Ale naštěstí i v této sbírce najdeme výjimky, kdy básníci „zazpívali na veselejší notu“. Jiří Šizling v „Osamělé“ navozuje atmosféru baru, kde dívka čeká na svého milence. Ovšem ten ji hned po příchodu: „...neurvale bere za ruku /... a život maří / o zem s ní praštil/ a zlomil jí vaz“. Ta hororová scéna se nám rýsuje přímo před očima a pak padá opona a básník dodává: „Další zničená kytara Kurta Cobaina.“

„Tasemnice“ Pavla Kostky nám přibližuje vnitřní pocity cizopasníka pomocí velmi jednoduchých rýmů. Básnička nemá ambice dostat se do světového fondu literatury, ale je rozhodně svěží, vtipná a po řadě vážných témat přímo odpočinková.

Po pomyslném oddychu mohu začít poněkud bilancovat, alespoň v poezii. Na jedné straně zde nacházíme básníky již poměrně vyzrálé – Miroslava Janků a Martina Zborníka, jimž zdárně sekunduje Kateřina Bolechová. Její „Byla už čtyři měsíce mrtvá“ vysoko ční svým emotivním nábojem nad ostatními, neboť zde autorka dokázala bez zbytečného sentimentu vykreslit ztrátu blízkého člověka. Na straně druhé nalézáme tvorbu Pavla Strnky, kterou bych směle ponechala pomyslnému šuplíku. Své verše utopil v klišé typu: „V krajině zalité večerním sluncem/tam mezi bodláky/vyrostla planá růže dřív/ než se slunce schovalo za mraky“. Rovněž i rýmy: „závoji – souboji, pohlazení-políbení, časů-hlasu“ zavání otřelostí.

Také Marie Ďulíková, sic formu zvládá mnohem lépe a dokáže vykouzlit poutavé metafory, vytváří jimi pouze spleť bez smyslu a smutnou prázdnotu.

Próza se vedle poezie v této knize krčí u kamen coby chudá Popelka. Tvůrci povídek s dějem se sešli jen dva – Mike Hackman a Martina Bittnerová. Zatímco Hackmanův

pohled je spíše reportážní, když čteme jeho „Koncert pod okny“, jako bychom pouze sledovali události, jejichž vývoj je předem určen vlastní logikou věci a do kterého nemůže zasáhnout nic narušujícího, tak Martina Bittnerová zápasí ve své „Sylvě“ a „Snu“ za ideály podivně emancipovaných žen nahlížejících na muže s ironickým odstupem a bažících po lásce, aniž by jí cokoliv obětovaly. Oběma prozaikům nelze upřít stylistickou obratnost, schopnost pracovat s dějem a nemást čtenáře zbytečnými odbočkami k detailnějšímu popisu prostředí.

Další prózy ve sbírce již nepracují tolik s dějem, spíše se nechávají unášet náladou a pocity – „Naděje“ Jana Galečky a „Ticho“ Jitky Příbylové. K velké škodě zanikla i jinak pěkně zpracovaná „Tráva a zvonek“ Martina Zborníka, kdy především úvod působí jako vytržený z širšího kontextu.

Celkově prvotina Lorety představuje tudíž zajímavou sondu do tvorby dnešních tzv. „nezavedených autorů“. Nabízí, jak díla kvalitní, tak bohužel i dosti slabá. Z čehož nám jasně vychází publikace v zásadě průměrná. Přesto si myslím, že si své čtenáře a cestu k nim najde. Na této cestě mi nezbývá než ji popřát mnoho zdaru.

Klára Hájková

VIEWEGHOVA NESMRTELNOST?

Obávám se, že jako muž nejsem tím ideálním recenzentem prozaického dílka onoho fyzicky zdatného bývalého kantora a posléze redaktora, jenž se dnes u nás jako jeden z mála užívá psaním. Na druhou stranu musí ovšem autor při třicetitisícovém nákladu (a při praxi opakovaného vydávání Vieweghových knih to jistě není konečné číslo) počítat s tím, že kniha se přece jenom dostane do ruky někomu jinému než adresované nadpoloviční ženské části lidu českého. Tak tedy autor odpustí, ženy snad také...

Pro začátek připomeňme, že nepočítáme-li dvě knížky literárních parodií a soubor fejetonů, tvoří *Román pro ženy* v tvůrčím Vieweghově vývoji opus číslo sedm, tedy prózu alespoň dle Milana Kundery v lecčems uzavírající a zároveň završující šestici předchozí. Je tomu tak i ve Vieweghově případě?

Autor se rozhodl naroubovat svoji novou prózu na žánr populárního ženského románu, sladké love story ukončené happy endem, tedy svatbou. Syžet je rámován šesti dopisy zhrzeného milence ve středních letech, Olivera, které uveřejnil v pražském metru na místě reklamy, aby jej adresátka – bývalá dvaadvacetiletá partnerka Laura – nemohla přehlédnout. Samotný příběh je pak kompozičně rozdělen na šestatřicet kapitol očíslovaných římskými číslicemi uváděnými synoptickým obsahem (např. Kapitola XXV. Čeho se Laura bojí? – Oliver a třídní schůzky – Citát z Havlíčka – Zamilovaný Mirek.).

Lauřino vyprávění je vskutku banálním příběhem redaktorky časopisu Vyrovnaná žena, která střídá partnery, aby mezi nimi našla toho pravého. Ono časté střídání mužských protějšků je přirozeně vedlejším projevem jejího hledání, přestože jde o naprosto odlišné charakterové typy. Mezi tou plejádou různých prodavačů mobilních telefonů, inteligentních pracovníků reklamních agentur a studentů pedagogických fakult nachází Laura také svého vyvoleného. Ale k tomu, aby si to uvědomila, potřebuje jistý časový odstup a především čin s velkým Č, kterým jí onen šťastlivec, tedy Oliver, lásku prokáže. Přitom ještě na konci poslední kapitoly není vůbec jisté, jak příběh skončí, zato epilog je tím pravým sladákem: půl roku po posledním Oliverově dopise v metru představují spokojený manželský pár před vánočními svátky, navíc s viditelným očekávaným přírůstkem.

Převyprávění zřetelně naznačuje, že *Román pro ženy* má být především parodií na ženské romantické čtivo, a nikoliv dalším jeho produktem. Obávám se ovšem, že zůstane jen u toho „má být“ a že žánrová ironie je zde mnohem spíše zaštitěna jménem autora než samotným dílem. Parodičnost vlastně spočívá jen v obsahu, včetně synoptického označení kapitol. Je-li sebelepší parodie, jakou je kupříkladu film Pytláková schovanka z konce čtyřicátých let, poznamenána po jisté době ztrátou vnímatelovy schopnosti rozpoznat parodii od parodovaného, pak u většiny čtenářů nastane v případě *Románu pro ženy* podobný problém ihned.

Takto například uvažuje Laura poté, co jí Oliver poslal do redakce kytici růží jako omluvu za menší flirt: „Co udělám? Co tomu prevítovi udělám? Strašně ráda bych mu chladně

sdělila, že ho už nikdy!!! v životě nechci vidět!!!, ale problém je, že ho vidět chci!!!, a to dokonce co nejdřív!!! Takže mu zavolám do práce, chladně mu poděkuju za květiny – a pozvu ho na večeři. K nám domů!!!“ (s. 169) Závratný obrat v myšlení hrdinky od rozchodu k pozvání na večeři je možná směšný, ale v rámci růžové knihovny to není nic neobvyklého. Ba právě naopak, spění ke šťastnému konci, ať jakkoli nelogickému, je přímo konstitutivním rysem tohoto žánru. Směšné mi na tomto úryvku připadá spíše použití odlišného písma, kterým je prosycena celá kniha (zejména tučným písmem a kurzivou), jako by autor chtěl upoutat alespoň výraznou grafikou s přehráší interpunkčních znaků, když už to jinak nejde.

Je zřejmé, že avizovaná parodie na romány pro ženy je další skvělou schránkou pro Vieweghovu pohodlnost a z toho vyplývající účelovou povrchnost jeho próz. Próza je bohužel definitivním potvrzením opakovaného soudu literárních kritiků, že po slibných začátcích se autorovi zalíbilo ve využívání postupů populární literatury natolik, že ono balancování na hraně se později přece jen zvrhlo na stranu „nižší“ a u toho už zůstalo.

Naprosto stereotypní mi jako čtenáři všech Vieweghových knih připadá neustálé zavádění nezvyklých jmen pro protagonisty příběhu. Jestliže předčasně vyspělý intelektuál Kvido v *Báječných letech pod psa* nebo homosexuální dvojice Ignác a Oskar v *Účastnících zájezdu* vyvolávaly humor již svými dejme tomu knižními jmény, pak u jmen Olivera, Huberta, Laury či Ingrid v poslední próze se podobná snaha jeví více jako manýra než „inovace“.

Přes výše řečené zůstává Viewegh výtečným pozorovatelem a prozaikem schopným na malé ploše dokonale vykreslit postavy. Kolegyně byla při četbě takřka polichoce na při zjištění, jak dokonale autor zná ženský svět, do jaké míry ovládá témata specifická pro komunikaci mezi ženami. Uvádím to proto, že mužský čtenář tento jev nejspíš nezaregistruje, nejsa schopen takové empatie vůči svému protějšku, na druhou stranu to dokazuje, že také zde – ba právě zde – absentuje ironie, která by se jinak u parodie nabízela. Humorná povahokresba se Vieweghovi daří v případě několika vedlejších postav, obzvláště u Lauřiny kosmopolitní, či přímo bohemo-

fobní matky a jejich souseda Žemly, typického zaprděného tafuldy v paneláku.

Literární kritika má autorovi stále za zlé, že po zářném začátku své kariéry „zběhl“ a stal se pisatelem téměř bulvárních knížek. Spokojme se však projednou s tím, že Michal Viewegh má za sebou více než desetiletý literární vývoj a je si dobře vědom toho, jakou prózu píše a proč tak činí. Na druhou stranu by si měl také on uvědomit, že kritici tu jsou a stále jeho tvorbu reflektují, a neměl by si hrát na zneuznaného uražence.

Erik Gilk

Michal Viewegh: Román pro ženy.

Brno, Petrov 2001.

MELANCHOLICKÉ POZNÁMKY HISTORIKOVY

Dostalo se mi na stránkách Textů vzácné příležitosti okomentovat z pozice vystudovaného a stále studujícího historika nedostatky a překážky ve výzkumu lidské minulosti. Činím tak ze srdce ráda, neboť mohu dát tak prostor svým nářkům a třepotavým nadějím.

Především je tu otázka společenské prestiže. S radostí bych nabídla vysvětlení o uzavřenosti historie do sebe, o jejím vyčlenění se mimo společnost a vytvoření elitního spolku, do kterého „laik“ nemá přístup. Jenže to už dávno (to „dávno“ je pro ty, co si myslí, že tomu někdy tak bylo) není pravda. Ohlédneme-li se za historickou produkcí 90. let, musíme se nafouknout hrdostí: ve volbě témat široký časový záběr, myšlenková expanze vně tradiční historické oblasti, mezinárodní spolupráce, živý jazyk a různé vyjadřovací formy (i historici píší fejetony a komentáře do denního tisku), konfrontace minulosti se současností a stále se zvětšující okruh příznivců četby historie SOLIDNÍ, nikoliv té beletrizované.

Historik je člověk mezi vědci co do vybavení svého pracoviště velmi skromný. Ke štěstí mu stačí počítač s připojením na internet a nevysychající zdroj papírů do kopírky a tiskárny. Problém ale začíná, jakmile dojde na literaturu. Co se týče knižního fondu jednotlivých kateder vysokých škol, jejich stav nejvýstižněji charakterizovala má oblíbená vyučující z dob studií přirovnáním jejich potenci-

onálu ke „kdejaké místní knihovně na Kavka-ze“ (nepodezírám ji ze snahy vyvolat mezinárodní incident a prosím čtenáře, ať tak také nečiní), o mnoho lépe jsou na tom pracoviště historických ústavů spadajících pod Akademii věd, těch je však málo a jsou pro zájemce z jiných oblastí špatně dostupná.

Jako troufalé se zdá volání po financování „služebních cest“. Je smutnou skutečností, že archiválie obecně k dějinám českých zemí nalezneme v pražských archívech, popř. v zemských archívech v Brně a Opavě, nehledě na celou řadu okresních archívů ukrývajících mnohdy celé poklady k dějinám regionu, které však nemohou viset ve vzduchoprázdnu a musí se taktéž začlenit do obecnějších dějin. Takže zase vzhůru do Prahy, Brna a Opavy! A za jeden den se to nestihne! Přichází pak na řadu pátrání po vzdálených příbuzných, zapomenutých kamarádech, a to i v okruhu několika desítek kilometrů od zdroje historických pramenů (spacák pro jistotu s sebou). No – není to zrovna důstojný obrázek badatele. A aby byl historik jaksepatří zocelen, čeká ho v samotných archívech boj proti úředním postupům a nařízením. Vymámení požadovaných archiválií do druhého dne považují za svůj dosud nejlepší výkon na tomto poli.

Řešení se zdá být až geniálně jednoduché: jako šťastný optimista s nadějí očekávám příchod doby, kdy archívy budou mít ZÁKONNOU povinnost (jak jinak je k tomu donutit?) své inventáře a katalogy zveřejňovat na internetu a přijímat objednávky přes e-mail (pryč budou první dny oficiálních objednávek) a stát je alespoň základním vybavením (ideálně: koncentrace depozitářů v jednom místě) uschopní k tomu, aby badatelé zapůjčili ničím limitované množství kartonů, tak, jak si je on sám vyžádá. A dalších úprav by byla přirozeně celá řada.

Nevím, nakolik lze přehodnotit vztah *ovšemrozhodující* archivář – ustrašený badatel (který si nechá líbit spoustu věcí, jen aby se dostal k vytouženému zdroji informací), ale jde-li to nějak, jsem pro. Mé sebevědomí je po návratu domů vždy tak nějak divně deformováno.

Ostatně, ještě pořád se dá jezdit stopem, a až vyleze slunko, nebude snad ani ten spacák takový problém, ach jo.

Andrea Lněničková

